

osnivanje Muzejskog dokumentacionog centra. Uz ove nezaobilazne doprinose valja istaknuti znanstvene muzeološke dosege u interpretaciji muzejskog predmeta, ulozi muzejske ekspozicije, određivanju muzejske pedagogije i formuliranju karaktera muzejske institucije. Svojim znanstvenim i stručnim muzeološkim radom Dr. Antun Bauer zauzima istaknuto mjesto među pionirima muzeološke misli u Hrvatskoj i u ovom dijelu Europe, a nadati se je i zapaženo mjesto u povijesti muzeologije uopće.

Literatura:

- Bauer, A. (1953) "Muzejske zbirke - njihova organizaciona struktura" *Muzeologija* 1:35-45.
- Bauer, A. (1956) "Neke primjedbe na stručno inventiranje u muzejima" *Muzeologija* 5:16-27.
- Bauer, A. (1967) "Muzeologija - nastupno predavanje za kolegij Muzeologija na Postdiplomskom studiju, 13.12. 1966." *Muzeologija* 6:6-21.
- Bauer, A. (1967a) "Muzeji kao naučne i kulturno-prosvjetne ustanove" *Glasnik slavonskih muzeja* 3:5-8.
- Bauer, A. (1967b) "Postdiplomski studij muzeologije" *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske* (16)1/2:23-24.
- Bauer, A. (1967c) "Odjek naše ankete - Zajednica slavonskih muzeja" *Glasnik slavonskih muzeja* 2:10-13.
- Bauer, A. (1970) "Muzeji kao ustanove" *Muzeologija* 9:27-46.
- Bauer, A. (1971) "Muzeologija u teoriji i praksi" *Informatica Museologica* (2)7:1-3.
- Bauer, A. (1971a) "Muzeji kao naučne i kulturno-prosvjetne ustanove" *Muzeologija* 11:78-82.
- Bauer, A. (1975) "Muzejski predmet kao eksponat" *Zbornik radova Muzeja revolucije BiH* (1)1:11-19.
- Bauer, A. (1975a) "Muzejska pedagogija" *Muzeologija* 17:101-111.
- Bauer, A. (1976) "Prva pariška revolucija u muzeologiji" *Zbornik radova Muzeja revolucije BiH* (2)2:47-64.
- Bauer, A. (1977) "Muzejski predmet kao subjekt i objekt u izložbenom prostoru u historijskim muzejima i zbirnama" *Zbornik Istorijskog muzeja Srbije* 13/14:181-195.
- Bauer, A. (1977/78) "Sabirači i sabiranje u muzejima" *Zbornik radova Muzeja revolucije BiH* (3-4)3/4:13-30.
- Bauer, A. (1982) "Muzej sadašnjosti i njegov uticaj na muzej budućnosti" *Zbornik radova Muzeja revolucije BiH* (VII)7:15-29.
- Bauer, A. (1984) "Muzeologija na postdiplomskom studiju" *Informatica Museologica Jugoslavica* (15)3/4:189-195.

DR. BAUER i.... MUZEJSKA PEDAGOGIJA

NADA MAJANOVIĆ

"Muzeji moraju biti ustanove u kojima će se studijskim, planskim naučnim radom stvoriti preduvjete, da muzeji sa svojom ekspozicijom budu faktori kulturnog života svoje sredine, da sa pedagoškom službom u muzeju vrše kulturnu i prosvjetnu misiju koju im kulturna baština nameće" ¹

(A. Bauer)

Danas kada u svijetu, a i kod nas, u muzejima postoje posebne službe za kontakte s javnošću, pedagoške i andragoške službe, koje svoje djelatnosti obavljaju u skladu s odlukama i preporukama ICOM-ovih Odbora za odnose s javnošću (MPR - Museum Public Relations), te Odbora za obrazovanje i kulturne djelatnosti (CECA - Committee for Education and Cultural Action), vrijedno je sjetiti se inicijative i nositelja prvih ideja o toj muzejskoj djelatnosti, čovjeka koji je uvijek bio spreman poučavati, savjetovati, razjasniti, uputiti na dobre, ali i loše strane naših stremljenja. S bogatim iskustvom muzeologa, a u srcu i znanju prvoga muzejskog pedagoga, upozorio je, prvi u nas, na problematiku, prosvjetne, odgojne i obrazovne uloge muzeja u podučavanju i odgoju ne samo novog naraštaja nego i svih generacija.

Kad je zapravo počelo razmišljanje dr. Bauera, da muzej kao čuvar najvećih kul-

turnih i umjetničkih vrijednosti usmjeri aktivnosti prema javnosti, prema korisnicima muzeja, u onom pravcu i obliku koji je potreban kulturnom životu sredine u čijoj je djelatnosti i sam muzej?

Da li je to bilo već 1938. godine, kada je kao asistent profesora Hoffillera u Arheološkom institutu hrvatskog sveučilišta (smještenog u šesterosobnom stanu u Boškovićevoj 3) održavao nastavu i hospitacije za djecu, studente umjetničke akademije i sveučilišta, te radi skučenosti prostora "preskakivao" preko eksponata?

Mecena i donator (a i doktor znanosti sa 27 godina), koji je Zagrebu poklonio zbirku antičke i moderne plastike, nesebično je poučavao i prenosio svojim učenicima ono što je naučio i vidio na studijskim putovanjima po Italiji, Maloj Aziji, u Efezu i Smirni, Njemačkoj, Grčkoj i Austriji.

Je li muzej u Argostolijonu preuređen prema njegovim sugestijama bio preteča vizije suvremeno uređenog muzeja? Izložci su bili stručno i studijski obrađeni i postavljene tako da su se posjetitelji mogli slobodno kretati i razgledati postav.

Njegov rad sakupljača, istraživača, arhivista, fotografa, publicista, osnivača galerije slika itd. ne daju mu dovoljno vremena da se intenzivnije bavi mogućnostima i osmišljavanjem novih muzejskih i galerijskih sadržaja vezanih uz pedagošku službu, ali je vidljivo praćenje zbivanja u svijetu na tom polju, od literature do mnogih savjetovanja i simpozija na kojima vrlo često i sam aktivno sudjeluje.

Čini se da je osuvremenjivanje i reorganiz-

iranje muzeja počelo onda kada je postao direktorom Školskog muzeja u Zagrebu (1952. do 1966.).

Uz organiziranje niza tematskih izložaba u muzeju, prvim povezivanjem sa školskim upravama radio je i na zajedničkom programu rada školskih muzeja u zemlji. Provođi ga kroz novoosnovanu sekciju školskih muzeja pri Muzejskom društvu Jugoslavije. Izdaje "Zbornik za hrvatsko školstvo i prosvjetu". Početak je to i prvog zbornika za muzeološku problematiku u nas pod nazivom "Muzeologija". To je vrijeme i velike razmjene stručne muzeološke literature sa svijetom.

No nije se zaustavio samo na školskim muzejima. Njegovo poimanje rada muzeja i galerija je mnogo šire, te ih rješava i obrađuje u dvije inačice:

- muzeji kao znanstvene ustanove

i

- muzeji kao kulturno-prosvjetne ustanove.

Pozivajući se na zakon o muzejima (čiji je bio predlagač) daje definiciju zadaća muzeja od sustavnog sakupljanja građe do znanstvenog obrađivanja zbirke predmeta, te upozorava da se zbirke ne smiju stihijski obrađivati, već sustavnim znanstveno-istraživačkim radom, smatrajući ih najdragocjenijom izvornom građom.

*"Muzejske zbirke su naša najdragocjenija kulturna baština, one su legitimacija naše prošlosti i kulture i dokumenti na kojima gradimo naša prava u općoj kulturnoj zajednici."*²

Time dr. Bauer naglašava da su muzeji kroz stotinu godina unatrag bili i naši središnji znanstveni instituti za svoje struke,

te imali velik ugled pred međunarodnim forumima.

Muzeji su (ili moraju biti!) i kulturno-prosvjetne ustanove.

Te dvije uloge muzeja nedjeljive su, ali dr. Bauer već pedesetih godina naglašava da su stručni muzejski rad u zbirkama i pedagoška djelatnost za javnost dvije različite zadaće muzeja, obje jednako važne ne samo za postojanje muzeja nego i njegov prosperitet. Muzeji ne smiju biti pasivni izlagači nego svoje otvaranje prema javnosti moraju prije svega usmjeriti korisniku-konzumentu. Dr. Bauer prati stanje u svijetu na području odgojno-obrazovnog rada, no za domaće prilike osmišljava nešto jednostavnije, ali i prilagodljivije programe u skladu sa stanjem i financijskim uvjetima u zemlji.

Njegovi prijedlozi i poticaji bili su temelj za današnji sustavan rad muzeja na polju odgojno-obrazovnog rada. Predlaže način na koji treba, prije svega, muzeološki postaviti stalni postav muzeja odnosno izložbe, kako bi posjetitelj bio što bolje upoznat s temom izložbe.

Izložba mora imati:

- legende,
- vodič kroz izložbu,
- odgovarajuću publikaciju i reprodukciju,
- predavanja uz izložbu (veliki je pobornik predavanja u muzeju, ali kako u to vrijeme samo Gipsoteka i Muzej za umjetnost i obrt imaju predavaonice, konstatira sa žaljenjem da se veći muzeji u stranim kulturnim središtima ne mogu zamisliti bez predavaonica.),

- filmove uz izložbu,
- seminar uz izložbu,
- organiziranu stalnu i sustavnu propagandu u obliku:
 - plakata i plakatiranja
 - oglasa
 - članaka u stručnim publikacijama
 - informacija putem sredstava javnog priopćavanja (dnevni i drugi tisak, radio i televizija),
 - slobodan ulaz bez naplate ulaznica, posebice za škole i umirovljenike,
 - radno vrijeme koje odgovara posjetiteljima.

Tko su posjetitelji 50-60 godina? "Publika", kako to kaže dr. Bauer!

"Muzeji ne smiju biti postavljeni samo za stručnu i intelektualnu publiku, koja dolazi u muzej s izvjesnim predznanjem, s djelomičnim poznavanjem muzejskog materijala, koja znade što želi vidjeti, znade ocijeniti i usporediti materijal, nego se muzej mora orijentirati širokoj publici - prosječnom posjetiocu. Ta publika dolazi u muzej bez predznanja, i bez najosnovnijih spoznaja o materijalu, vremenu i prostoru, pa i bez osnovnog poznavanja tradicije vlastitog naroda.

*Muzealci moraju raditi na tome da odgoje novu publiku, jer je to stručna dužnost muzealca, to je njegova nacionalna, kulturna i prosvjetna funkcija u muzeju."*³

Svjestan specifičnosti i opsežnosti muzejskih zadaća i poslova, već tih godina, (a kasnije do kraja svog aktivnog rada sudjeluje u profiliranju ličnosti muzejskog peda-

goga), ističe potrebu za posebnim namještenikom stručnjakom koji bi se isključivo bavio područjem odnosa s javnošću. Godine 1966. na Međunarodnom simpoziju u Alpbachu (prateći i primjenjujući u zemlji svjetsku muzejsku orijentaciju I. seminaru UNESCO-a u Brooklynu 1952., II seminaru UNESCO-a u Ateni 1954., I. međunarodnog simpozija u Parizu 1964., Međunarodnog simpozija UNESCO-a u Essenu 1964.) održava ciklus predavanja i seminara "Muzeji kao faktor u suvremenom društvu". Tema predavanja bila je ograničena na principe, iskustva i rezultate rada na tom još uvijek pionirskom poslu u zemljama Europe (i svijeta), a što bi našim muzejima moglo poslužiti kao poticaj u traženju novih načina i oblika suradnje s javnošću.

Davno predložene oblike rada, nadopunjuje novim:

- ciklusi predavanja vezani uz zbirke, tematiku muzeja, spomenika na terenu,
- posebne tematske izložbe u muzeju,
- seminari za korisnike muzeja i školsku omladinu,
- tečajevi,
- tribina publike,
- ankete koje služe za uspostavljenje kontakta s publikom,
- suradnja sa školskim ustanovama svih vrsta koju treba razraditi i proširiti (danas muzejska pedagogija).

Na dužnosti direktora MDC-a (od 1964. do 1976.), uz uspješno vođenje katedre Muzeologije, (a od 1976. već kao umirovljenik) sudjeluje na mnogim kongresima,

seminarima, savjetovanjima. Njegova predavanja su vrlo zapažena, kao i niz članka o problematici rada u muzejima. Posebno se osjeća njegov angažman u Savezu društva muzealaca Jugoslavije kroz Muzejsko-pedagošku sekciju (čiji je osnivač). Tu se uz bezbrojna raspravljanja kristalizira i profil muzejskog pedagoga, valorizira se njegov rad u okviru zadaća muzejske službe.

*"Muzejski pedagog je onaj kadar u muzeju koji plasira muzej i njegove sadržaje u suvremeno društvo, a organiziranim akcijama inicira interes širokih slojeva potencijalnih korisnika muzeja za vrijednosti u muzejima koje su namijenjene korisnicima muzeja."*⁴ Dr. Bauer naglašava razliku muzejskog kustosa i muzejskog pedagoga i, dok je prvi usmjeren na muzejske zbirke i unutarnji rad muzeja, drugi je usmjeren na javno djelovanje muzeja, na korisnike muzeja.

Godine 1985. na Savjetovanju muzejskih pedagoga u Novom Sadu ponovit će već davno dano mišljenje, naglašavajući da je pedagoška služba u našim muzejima s muzejskim pedagogima dokazala koliko je složeno i važno djelovanje muzeja za organiziranu i stalnu suradnju s javnosti, osobito sa školama. Bilo je jasno da je muzejska pedagoška služba u svim većim gradovima (Zagreb, Osijek, Vukovar, Karlovac) uspješno pratila i primjenjivala velike europske i svjetske programe (UNESCO - ICOM-a). Uz mnoga održana savjetovanja u zemlji, seminare za nastavnike i odgajatelje organiziran je:

- eksperimentalni rad s djecom,
- provedene su mnoge ankete među učenicima,

- praćeni su obrazovni programi namijenjeni djeci sve dobi,
 - osnovane su muzejske radionice,
 - postavljene su pokretne tematske izložbe u predškolskim i školskim ustanovama,
 - postavljeni su i organizirani muzejski kutići u dječjim centrima i vrtićima,
 - obrađene su methodske jedinice u okviru školskog plana i programa u muzeju i školama,
 - educirani su nastavnici,
 - organiziran je rad učenika u muzeju na stalnom postavu,
 - korišteni su muzejski predmeti u nastavi,
 - izrađeni su vodiči, radni listići, priručnici za rad učenika u muzeju,
 - ostvarena je suradnja s dječjim kulturnim i umjetničkim društvima, kino-sekcijama itd.
- U tom radu muzejski pedagozi i pedagoške službe imali su sjajan primjer svog učitelja dr. Antuna Bauera.

Bilješke:

1. Bauer, Antun. Odgojna i obrazovna djelatnost muzeja. OSVRTI, III. dio, str. 15, rukopis, MDC, Zagreb, 1980. god.
2. Bauer, Antun. Muzeji kao naučne i kulturno prosvjetne ustanove. Glasnik slavonskih muzeja, br. 3, str. 6. Vukovar, 1967.godina.
3. Bauer, Antun. Muzejska propaganda i povremene muzejske izložbe. Muzeologija, br. 2, str. 92 i 93, Zagreb, 1953. god.
4. Savjetovanje o pedagoškoj djelatnosti u muzejima u Sloveniji. Ljubljana 5. XII. 1985. god. ARGO 25, str. 84, Prilog diskusiji, Ljubljana, 1986. god.

ANTUN BAUER I PUBLIC RELATIONS

VIŠNJA ZGAGA

Individualne predispozicije svakog čovjeka u osnovi oblikuju interesne sfere, njegovu djelatnost i stavove. Dr. Antun Bauer jedan je od rijetkih pojedinaca koji je svojim nemjerljivim entuzijazmom i ljubavi prema umjetnosti i lijepome, prema baštini i ljudskom stvaralaštvu, pokrenuo čitav niz aktivnosti na području umjetnosti, povijesti umjetnosti a nadalje muzeja. Njegov organizacijski talent, inicijativnost i sposobnost pozitivnog djelovanja učinili su ga spiritus movensom mnogih akcija i inicijativa. Od osječkih školskih dana, na koje se često vraća u svim svojim zabilješkama i rukopisima, do stalno otvorenih vrata svojega stana u Krajiškoj ulici, dr. Bauer već poslovičnom gostoljubivošću primao je i prima generacije poklonika umjetnosti, amatere, profesionalce, marginalce i istraživače, muzealce. Nema danas gotovo ni jednoga muzejskog stručnjaka koji nije osjetio Bauerovu ljubav u davanju, prenošenju znanja i savjetovanju, angažmanu i stalnom bodrenju.

Množina njegovih interesa, intenzivno praćenje svjetskih događaja, stalna nazočnost svugdje gdje se događala bilo kakva kulturna aktivnost, poznavanje i otvorenost prema ljudima, učinili su već zadavna od dr. Bauera živu, komunikativnu, kulturnu instituciju. Pokušavajući rezimirati aktivnost dr. Bauera, kolekcionara i donatora, osnivača